

Our Questions

- Shari, a family physician, takes care of a laceration for her neighbour's daughter on Shabbat afternoon. May she bill OHIP or her neighbour for the labour and/or materials after Shabbat?
- Larry, a family physician, is approached by his patient, Avraham, regarding a referral for a radical prostatectomy, which includes severing the vas deferens. Avraham volunteers that his rabbi has approved the procedure, but Larry knows that his own rabbi has refused procedures under similar circumstances. How can Larry reconcile the halachic duty of *tochachah* (religious education) with his professional responsibility to Avraham? And will Jewish law permit Larry to provide the referral?
- Jonathan, a family physician, has been in practice for 7 years, seeing male and female patients. He is approached by Rhonda, a woman from the synagogue, who wishes to become a patient. Jonathan is concerned that seeing Rhonda medically and socially may lead to inappropriate intimacy; would halachah permit Jonathan to accept Rhonda as a patient?
- Lisa and Tova are family physicians in a joint practice. Lisa notices that Tova recorded a treatment for the brother of a patient who actually received it. She asks Tova, who explains that the family had recently immigrated, and the patient had not yet been in Ontario for 90 days, while the patient's brother had already completed the 90 days. What should Lisa do?

Charging for Medical Care Provided on Shabbat

1. Prior learning

- Detailed: <https://www.yutorah.org/lectures/lecture.cfm/821955>, <https://www.yutorah.org/lectures/lecture.cfm/827953>
- Abridged: <https://www.yutorah.org/lectures/lecture.cfm/835117>

2. Rabbi Yosef Karo (16th century Israel), Shulchan Aruch, Yoreh Deah 336:3

מי שיש לו סמנים, וחבירו חולה וצריך להם, אסור לו להעלות בדמיהם יותר מן הראוי.

One who possesses medicine may not charge too much for it, if another person is ill and needs it.

3. Rabbi Yosef Karo (16th century Israel), Shulchan Aruch, Yoreh Deah 336:2

הרופא, אסור ליטול שכר החכמה והלימוד, אבל שכר הטורה והבטלה, מותר.

A doctor may not take payment for conveying knowledge and teaching, but he may take payment for strain and time lost [from other remunerative pursuits].

4. Talmud, Bava Kama 85a

ואי א"ל: מייתנא אסיא דמגן במגן, א"ל: אסיא דמגן במגן - מגן שוה.

If an assailant says, "I will bring you a doctor for nothing," he may reply, "A doctor who heals for nothing is worth nothing."

5. Rabbi David haLevi (17th century Poland), Taz to Code of Jewish Law, Yoreh Deah 336:3

כיון שכבר התנה עמו והתחייב נגדו חייב לשלם כיון דלאו עליה ידיה לחודיה רמיא מצוה זאת דהא כל אדם יוכל להתחכם ללמוד רפואות

He stipulated it and the patient obligated himself to pay, and the mitzvah is not only incumbent upon this doctor, but anyone could train in medicine.

6. Talmud, Bava Batra 8b

ורשאין בני העיר להתנות על המדות ועל השערים, ועל שכר פועלים, ולהסיע על קיצתן

Townpeople may make rules for measures and prices and wages, and may fine those who violate the norms.

7. Ontario Regulation 856/93 Professional Misconduct <https://www.ontario.ca/laws/regulation/930856>

1. (1) The following are acts of professional misconduct for the purposes of clause 51 (1) (c) of the Health Professions Procedural Code:..

21. Charging a fee that is excessive in relation to the services performed.

8. Ramban (13th century Spain), Torat ha'Adam, Shaar haSakkanah

ולענין שכר רפואה נראה לי דמותר ליטול מהן שכר בטלה וטרחא, אבל שכר הלמוד אסור

Regarding wages for healing, it seems to me that one may take payment for time lost and strain, but not for teaching.

9. Ontario Regulation 856/93 Professional Misconduct <https://www.ontario.ca/laws/regulation/930856>

1. (1) The following are acts of professional misconduct for the purposes of clause 51 (1) (c) of the Health Professions Procedural Code:..

23.2 Charging a fee for an undertaking to be available to provide services to a patient.

10. Talmud, Bava Metzia 58a

השוכר את הפועל לשמור את הפרה... אין נותנים לו שכר שבת

One who hires a worker to guard the red heifer... may not pay him for Shabbat.

11. Rabbi Yosef Karo (16th century Israel), Shulchan Aruch, Orach Chaim 306:4

השוכר את הפועל לשמור זרעים או דבר אחר אינו נותן לו שכר שבת...

One who hires a worker to guard plants or something else does not pay him for Shabbat...

12. Rabbi Yosef Karo (16th century Israel), Shulchan Aruch, Orach Chaim 306:5

אסור לשכור חזנים להתפלל בשבת; ויש מי שמתיר.

One may not hire a *chazan* to pray on Shabbat, but there are those who permit.

13. Rabbi Yitzchak Elchanan Spektor (19th century Lithuania), printed in Halachah uRefuah 1 pg. 49

ודאי דיש להתיר ליטול שכרו משום הך טעמא שלא תהא מכשילן לעתיד לבוא

Certainly, one may accept payment, due to the reasoning of, "Lest one cause them to stumble in the future."

14. Rabbi Tzvi Pesach Frank (20th century Israel), Har Tzvi Orach Chaim 1:204

ויש להוסיף עוד דהרפואה היא גם לימי החול ובשביל התועלת של ימי החול נוטל.

One should add that the cure is also for the weekdays, and he is paid for the weekday benefit.

The Doctor's Rabbi vs. the Patient's Rabbi

15. Prior learning

- Assisting Abortion and Death - <https://www.yutorah.org/lectures/lecture.cfm/863308/>
- Enabling a Patient to Sin - <https://www.yutorah.org/lectures/lecture.cfm/799127/>

16. Rabbi Eliezer Waldenberg (20th century Israel), Tzitz Eliezer 19:33:9

להרבה פוסקים אין זה אלא איסור מדרבנן בלבד, ועל כן סוברים הרבה מהבאים אחריהם שאין חיוב להפסיד כל ממון כדי שלא יעבור על זה... ואפילו אם נאמר שאיסור מסייע הוא מדין הוכח תוכיח, כדס"ל למקצת פוסקים, ג"כ הרי נפסק ביו"ד סי' קנ"ז דא"צ להוציא ממון על זה... ויש מקום לומר כן גם להסוברים שהוא מדין ערבות... כן אין לדלג על כמה שיטות ראשונים שסוברים שאם זה לא בתרי עברי דנהרא אין בכלל איסור...

According to many authorities this is only a rabbinic prohibition, and so many of those who follow their view rule that one need not lose all of his wealth to avoid violating it... And even if we will say that the prohibition against aiding is a function of [the biblical] mitzvah of rebuke, as some do, it was ruled in Yoreh Deah 157 that one need not spend money for this... And there is room to say the same within the view that this is part of the [biblical] mitzvah of mutual responsibility... One should also not omit the views of early authorities that there is no prohibition against aiding unless the help cannot be duplicated elsewhere...

17. Mishnah Avodah Zarah 4:9

ישראל שהוא עושה בטומאה לא דורכין ולא בוצרין עמו אבל מוליכין עמו חביות לגת ומביאין עמו מן הגת

One may neither trample nor harvest [grapes] with a Jew who processes them in impurity, but one may bring barrels to the press with him, and bring the barrels from the press with him.

18. Rabbi Shalom Mordechai Schwadron (19th century Poland), Responsa of Maharsham 2:184

ועוד נראה דבכל גונוי דאיכא משום מסייע היינו דוקא אם בגוף הדבר שנותן לחבירו יעשה בו האיסור אבל הכא הרי לא יעשה האיסור אלא באויר שבתוך הבית

It also appears that wherever there is a prohibition against assistance, that is only where this person will use the actual item one gives him for the prohibition. However, here he will only perform his prohibition in the home's airspace.

19. Rabbi Asher Weiss (21st century Israel) <http://bit.ly/2cwTij2>

20. Talmud, Avodah Zarah 7a

ת"ר: הנשאל לחכם וטימא לא ישאל לחכם ויטהר. לחכם ואסר לא ישאל לחכם ויתיר...

Our sages taught: One who asks a sage, who declares it impure, may not ask another sage who will declare it pure. One who asks a sage, who prohibits, may not ask another sage who will permit it.

21. Rabbeinu Asher (13th century Germany/Spain), Rosh to Avodah Zarah 1:3

בירושל' אמר חכם שטיהר אין חבירו רשאי לטמא. התיר אין חבירו רשאי לאסור. וצריך לאוקומי שכבר חלה הוראת הראשון טרם שנחלק חבירו עליו. The Yerushalmi says, "If a sage declares it pure, his peer may not declare it impure. If he permits it, his peer may not prohibit it." This must be where the first sage's ruling was effective before the peer disagreed with him.

22. Rabbeinu Yom Tov el-Asvili (13th century Spain), Ritva to Avodah Zarah 7a

לא תימא "לא ישאל" לכתחילה דוקא ומשום כבוד הראשון, אלא אפילו בדיעבד אם שאל אין טהרתו והתירו של אחרון כלום, דכיון דקמא חכם וראוי להוראה, כשהורה עליה לאסור או לטמאה שוייה חתיכה דאיסורא...

Do not say, "One may not ask" ab initio only, due to the honour of the first. Even after the fact, if he asked, the latter sage's declaration of purity or permission is nothing. Since the first was a sage and suited for ruling, when he prohibited or declared it impure he made it a prohibited entity...

23. Rabbi Moshe Isserles (16th century Poland), Rama, Yoreh Deah 242:31

חכם שאסר, אין חבירו רשאי להתיר משקול הדעת, אבל אם יש לו קבלה שטעה, או שטעה בדבר משנה, יוכל להתיר. ואפילו אם טעה בשקול הדעת, יכול לישא וליתן עם המורה עד שיחזור בו. ולכן אין איסור לשואל (לשואל) לשני, ובלבד שיודיע אותו שכבר הורה הראשון לאסור. ואפילו אם התיר הראשון וכבר חלה הוראתו, אין לשני לאסור מכח שקול הדעת.

Once a sage prohibits [an item], his colleague may not permit it based on his own judgment. However, if he has a tradition which indicates an error, or he believes the error is regarding fundamental text, he may permit. And even if the [alleged] error is in judgment, he may debate with the authority until he recants. Therefore, one should not prohibit a person from asking a second opinion, so long as he informs [the second authority] that the first has already prohibited. And even if the first one permitted it, and his ruling has already taken effect, the second may not prohibit based on his own judgment.

24. Rabbi Gil Student, "Sin" For Me, <http://torahmusings.com/2013/01/sin-for-me>

25. Rabbi Moshe ben Yosef Trani (16th century Turkey, Israel), Responsa of Mabit 1:21

ויש לי ראייה על זה ממתני' דפ"ק דיבמות גבי צרת ערוה פלוגתא דב"ש וב"ה... ותנן בסיפא "אעפ"י שאלו אוסרים ואלו מתירים אלו פוסלין ואלו מכשירין לא נמנעו ב"ש מלישא נשים מב"ה ולא ב"ה מב"ש. "אעפ"י שבני הצרות שנתבמו כב"ש ממזרים לדעת ב"ה, לא היו נמנע' לישא נשים מב"ש לפי שהיו מודיעין להם אותם הבאים מן הצרות ופורשים... משמע דדוקא אותם שהיו אסורות לב"ה, היו מודיעים להם ב"ש כדי שיפרשו מהם, אבל האסורות לב"ש ולא לב"ה לא היו נמנעים ב"ה מלישא מהם, וב"ש שהיו אסורות להם היו משיאים אותם לב"ה שהיו מותרות להם.

I can prove this from a mishnah (Yevamot 1:4) regarding *tzarat ervah*, in which Beit Shammai and Beit Hillel debate... We learn in the end [of that mishnah], "Even though these prohibited and these permitted, these disqualified and these accepted, still, Beit Shammai did not refrain from marrying women of Beit Hillel, and Beit Hillel from Beit Shammai." Even though the sons of *tzarat* who performed *yibum* like Beit Shammai were mamzerim according to Beit Hillel, Beit Hillel did not refrain from marrying women of Beit Shammai because they would inform them of which came from *tzarat* and they would separate... This indicates that Beit Shammai only informed them of the ones who were prohibited per Beit Hillel so that they could avoid them, but those who Beit Shammai prohibited, and Beit Hillel did not prohibit, Beit Hillel continued to marry them. And Beit Shammai, who said they were prohibited, still married them off to Beit Hillel, who said they were permitted.

26. Rabbi Avraham Shemuel Binyamin Sofer (19th century Pressburg), Ktav Sofer, Yoreh Deah 77

ראיתי כי יש לחלק בחילוק' רבא בין הענינים. מאן דמתיר אסור למספי' למאן דאוסר, הגם שבעיניו טועה הוא, כיון דהוא מחזיק זה לאיסור למכשול הוא לו מאן דספי' לי' שום דבר, ולא גרע ממאן דיהיב לחבירו עצה שאינה הוגנת וכדומה. אבל מאן דאוסר מותר באפשר להאכיל משלו למאן דמתיר, כיון דלדידי' התירא הוא לאו עבירה הוא בידו...

I saw that one could draw a major distinction between the cases. The one who permits may not give to the one who prohibits, even though he believes the other is wrong; since he believes it to be prohibited, one who gave it to him would be causing him to stumble. It would be no less than one who gave someone advice that was bad for him. But one who prohibits could feed it to one who permits; he believes it is permitted, and so it is not a sin for him...

27. Rabbi Shlomo Zalman Auerbach (20th century Israel), Minchat Shlomo I 44

ולכן נראה כדאמרן דבכה"ג שהפירות מותרים אין שום איסור לקנות מהם, ואף שלרגל התפשטות ההיתר יש הרבה חנוונים שלצעה"ג אינם יודעים מאומה מדיני שביעית, מ"מ אם ברור הדבר שאלמלי היו יודעים היו שומעים ודאי למתירים אין לחוש בזה משום נתינת מכשול.

Therefore it appears, as I have said, that when the produce is permitted, one may purchase it from them [without fear that the money will be handled without the sanctity of shemitah]. Even though the result of the spread of the "heter mechirah" is that many merchants, to our great distress, do not know anything about the laws of shemitah, still, if it is clear that were they to know, they would certainly listen to those who permit ["heter mechirah"], there is no concern for creating a stumbling block.

Accepting a Social Friend of the Opposite Gender as a Patient

28. Prior learning

- Yichud and intimate care <https://www.yutorah.org/lectures/lecture.cfm/766471>

29. Rabbi Yosef Karo (16th century Israel), Shulchan Aruch Yoreh Deah 22:1

אסור להתייחד עם ערוה מהעריות, בין זקנה בין ילדה, שדבר זה גורם לגלות ערוה, חוץ מהאם עם בנה והאב עם בתו והבעל עם אשתו נדה. One may not be secluded with an *ervah*, whether old or young, for this leads to violating *arayot* – other than a mother and son, father and daughter, or husband with his wife when she is a niddah.

30. Rabbi Moshe Feinstein (20th century USA), Igrot Moshe Yoreh Deah 4:65:1

ההיתר שנתפשט הוא משום שהרופא אף אם הוא נכרי הרי הוא טרוד במלאכתו לסלק מעצמו תאוותו, ואף כשכלה מלאכתו שהוצרך להתעסק בה אם הוא בזמן שקבע שיבואו אליו החולים הרי לא יוכל לשהות עמה עוד זמן מפני אלו שמחכים שם ואף אם עדיין לא באו שם חולים אחרים הרי חושש שיבואו עוד אחרים. וכשנשארה היא באחרונה שידוע שיותר לא יבואו שליכא טעמים אלו סומכות ע"ז שאיכא להרופא משרתת במרפאה (אפיס) שלו ואם תתאחר יותר זמן מכפי הרגיל ייראו שלא תחשוד את הרופא, והרופא אף שהוא נכרי ימנע מזה כדי שלא יצא עליו שם רע...

The common lenient practice is based on the fact that the physician, Jewish or not, is busy with his work and distracted from desire. Even when he finishes his work, he cannot stay with the patient during office hours; people are waiting for him. Even if other patients have not yet arrived, he is concerned that more might come. If she is the last of the day, so that the physician knows no more will come and the aforementioned logic doesn't apply, people still rely on the presence of assistants in his clinic (office); the assistants would suspect him of impropriety were he to remain longer than normal in the room. Jewish or not, the doctor will avoid this, lest he develop a bad reputation...

31. CPSO, Maintaining Appropriate Boundaries and Preventing Sexual Abuse, Part A

<https://www.cpsocan.ca/Policies-Publications/Policy/Maintaining-Appropriate-Boundaries-and-Preventing>

Although third parties are not mandatory, the presence of a third party during an intimate examination may contribute to both patient and physician comfort. Patients should be given the option of having a third party present. In cases where a physician is unable to provide such a person, the patient should be informed that they may bring in a person of their choosing with them.

32. CPSO, Maintaining Appropriate Boundaries and Preventing Sexual Abuse, Appendix A

Be cognizant of social interactions with patients that may lead to romantic involvement.

33. Rabbi Shlomo Zalman Auerbach (20th century Israel), cited in Nishmat Avraham Even haEzer 22(א)3

כמדומני שאם הוא רופא בית וכבר בדק אותה הרבה פעמים, אפשר דחשיבי כגייסי אהדדי, ולא מהני כלל מה שבעלה בעיר.

I think that if he makes house calls and he has already checked her many times, they may be considered familiar with each other, and her husband's presence in the city does not help.

34. Rabbi Naftali Bar-Ilan (21st century Israel), Psychotherapy and Judaism pg. 112

פשיטא שאם בשעת הטיפול אין האומן טרוד באומנותו ומתעוררות בו מחשבות ורגשות אישיים כלפי המטופלת, הוא חייב להפנות אותה למטפל אחר. בתחומים רבים זו גם חובתו על פי כללי האתיקה המקצועית...

It is obvious that if during treatment the professional is not occupied with his craft, and personal thoughts and feelings toward the patient are awakened, then he must refer her to another therapist. This is also his duty in the professional ethics codes of many areas...

Reporting OHIP Fraud

35. Health Insurance Act, Section 43.1 <https://www.ontario.ca/laws/statute/90h06>

(1) A prescribed person who, in the course of his or her professional or official duties, has knowledge that an event referred to in subsection (2) has occurred shall promptly report the matter to the General Manager.

(2) Subsection (1) applies to the following events:

1. An ineligible person receives or attempts to receive an insured service as if he or she were an insured person...

36. Rambam (12th century Egypt), Mishneh Torah, Hilchot Chovel uMazik 8:9

אסור למסור ישראל ביד גוים בין בגופו בין בממונו, ואפילו היה רשע ובעל עבירות ואפילו היה מיצר לו ומצער, וכל המוסר ישראל ביד גוים בין בגופו בין בממונו אין לו חלק לעולם הבא.

One may not hand a Jew to the control of the nations, whether physically or financially, even where he is wicked and a sinner, and even where he causes him trouble and pain. Anyone who gives a Jew to the nations, whether physically or financially, has no share in the next world.

37. Talmud, Bava Metzia 83b-84a

אמר [ר' אלעזר ב"ר שמעון] תא אגמך היכי תעביד: עול בארבע שעי לחנותא, כי חזית איניש דקא שתי חמרא וקא נקיט כסא בידיה וקא מנמנמ, שאול עילויה. אי צורבא מרבנן הוא ונייט, אקדומי קדים לגרסיה. אי פועל הוא, קדים קא עביד עבידתיה. ואי עבידתיה בליליא, רדודי רדיד. ואי לא, גנבא הוא ותפסיה.

אישתמע מילתא בי מלכא, אמר "קריינא דאגרתא איהו ליהוי פרונקא!" אתיוה לרבי אלעזר ברבי שמעון וקא תפיס גנבי ואזיל. שלח ליה רבי יהושע בן קרחה: "חומץ בן יין! עד מתי אתה מוסר עמו של אלקינו להריגה?" שלח ליה, "קוצים אני מכלה מן הכרם." שלח ליה, "יבא בעל הכרם ויכלה את קוציו"...

ואף רבי ישמעאל ברבי יוסי מטא כי האי מעשה לידיה, פגע ביה אליהו אמר ליה "עד מתי אתה מוסר עמו של אלקינו להריגה?" אמר ליה מאי אעביד? הרמנא דמלכא הוא! אמר ליה אבוך ערק לאסיא, את ערוק ללודקיא.

Rabbi Elazar ben Rabbi Shimon advised a government police officer: Go into the pub in the fourth hour of the day. When you see someone drinking wine, holding a cup and dozing, ask about him. If he is a scholar and he is dozing, it's because he rose early to study. If he is a worker, he rose early for labour. If he works at night, perhaps he works with fine metal (and that's why no one hears the sounds of his work). Otherwise, he is a thief, and you can catch him.

Word of this was brought to the government, and they said, "Let the reader of the scroll be the one to carry it out!" They brought Rabbi Elazar ben Rabbi Shimon, and he caught thieves.

Rabbi Yehoshua ben Karchah sent to him: Vinegar, son of wine! How long will you pass the nation of our Gd to be murdered?!

Rabbi Elazar ben Rabbi Shimon responded: I am eliminating thorns from the vineyard. He replied: Let the Owner of the vineyard come and eliminate His own thorns...

Rabbi Yishmael ben Rabbi Yosi had a similar story. Eliyahu met him, and said, "How long will you pass the nation of our Gd to be murdered?" He replied, "What can I do? It is the authority of the king!" He replied, "Your father fled to Asia; you flee to Ludkiya."

38. Rabbi Shlomo ibn Aderet (13th century Spain), Responsum 3:393

אם העדים נאמני אצל הברורים רשאים הן לקנוס קנס ממון או עונש הגוף, הכל לפי מה שיראה להם וזה מקיים העולם. שאם אתם מעמידין הכל על הדינין הקצובים בתורה ושלא לענוש אלא כמו שענשה התורה בחבלות וכיוצא בזה נמצא העולם חרב שהיינו צריכים עדים והתראה... וכ"ש בדאיכא הורמנא דמלכא, וכענין ר' אלעזר בר' שמעון בריש פרק השוכר את הפועלים. ומכל מקום הברורים צריכין להתיישב בדברים ולעשות מעשיהן אחר המלכה ולהיות כונתם בכל עת לשמים.

If the witnesses are credible to the designees, they may fine him financially or punish him physically, all according to what appears to them; this upholds the world. If you were to establish everything on the basis of biblical law, and you would not punish other than as the Torah does for injuries and the like, the world would be ruined, for we would require witnesses and warnings... And certainly where there is government license, like in the case of Rabbi Elazar ben Rabbi Shimon in Bava Metzia 83b. But the designees must confer in the matter and perform their deeds after consultation, and their intent must always be for Heaven.

39. Rabbi Asher Weiss (21st century Israel), **מסירה לשלטונות של מי שחשוד בהתעוללות בילדים**

אין המוסר כרודף ממש מעיקר הדין אלא שחכמים ברוחב דעתם עשוהו כרודף להעמיד הדת על תילה ומשום תקנת הציבור... וכיון שכן נמסר הדבר בידם ותיקנו מה שתיקנו לתועלת הציבור, והם אמרו והם אמרו...

A *moser* is not truly like a pursuer, by letter of the law. The sages, with their broad wisdom, treated him as a pursuer in order to establish the law, and for the sake of the community... And therefore, the law is up to the sages. They enacted as they did for the benefit of the community, and they said this and they also said that...